

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

§. VII. Qualis sit hic habitus Theologiæ, an naturalis, vel supernaturalis; an vnus, vel multiplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

maliter habitus fidei, & ideo diximus habitum fidei debere cōcurrere etiam immediatē ad assensum conclusionis Theologicæ, quatenus ille assensus est etiam assensus præmissæ reuelatæ; ergo licet habitus ille alius Theologicus per se attingat alteram præmissam non reuelatam, & illationem conclusionis, propterea illa præmissa partialiter inferitur; non poterit per se attingere illationem conclusionis ex præmissa reuelata, ad quam attingendam habitus ille non datur. Aliunde cum habitus fidei non attingat per se illationem conclusionis ex præmissa reuelata, quia hæc illatio est extra finem fidei, oportebit dare alium habitum, qui ordinetur ad attingendam hanc illationem, præter habitum, qui attingit præmissam non reuelatam.

343

Responderi tamen potest ex dictis negando necessitatem multiplicandi alium habitum ex hoc capite, quia totum hoc continetur intra finem illius habitus Theologici, qui si infusus est, non infunditur certē ad hoc præcisē, ut assentiamur præmissæ non reuelatæ, sed ad credenda, quæ inferuntur totaliter, vel partialiter ex reuelatis & quia ad hoc necesse est attingere præmissam non reuelatam, ideo datur etiam ut illam attingat, & propter illam credatur conclusio: cum vero ad hunc finem necesse etiam sit attingere conclusionis illationem ex utraque præmissa, ad hunc etiam finem debuit ordinari. Itaque sicut habitus fidei datur ad credendum soli Deo, & ideo per se potest attingere totum, quod includit assensus mysterij reuelati propter auctoritatem Dei, atque adeo per se attingit, & præmissas, nempe veritatem, & reuelationem Dei, & illationem etiam mysterij ex illis: sic ille alius habitus Theologicus datur ad credenda, quæ inferuntur ex reuelatis, & ut concurrens simul cum habitu fidei, attingat per se totum id, quod non potest per se attingere habitus fidei, & ut in ordine ad illum finem suppleat totum, quod deficit habitui fidei. Si ergo habitus fidei per se non posset attingere illationem conclusionis ex reuelatis, ad hoc etiam extenditur per se ille alius habitus, cum hæc etiam attingentia contineatur intra finem ad quem infunditur, & hæc attingentia necessaria sit essentialiter ad assensum conclusionis propter præmissam reuelatam. Quæ omnia dicta sunt sub conditione, si habitus ille sit infusus, de quo nunc absolute dicendum est.

Habitus
Theologicus
ad quid
datur.

§. VII.

Qualis sit hic habitus Theologicæ, an naturalis, vel supernaturalis, an vnus, vel multiplex.

344

Diximus, habitum Theologicæ includere habitum fidei, & addere aliquid aliud: quā ergo parte includit habitum fidei, non est dubiū, quod sit supernaturalis, supponimus enim ex infradicendis, fidem esse habitum supernaturalem, & infusum, quare saltem ex ea parte non manet vera & propria Theologia in hæretico, in quo non manet habitus fidei, nec habet assensus proprios Theologicos, sed alios similes imperfectos, de quo dicemus *infra*, ubi etiam videbimus, an maneat in hæretico, vel etiam in peccatore ille alius habitus infusus, si quis est, qui cum habitu fidei complet habitum integrum Theologicæ.

Nunc ergo quæstio est, an præter habitum fidei Theologia includat alium habitum infusum supernaturalem, an verò solum habitum acquiritum, & naturalem.

Prima sententia in vniuersum dicit, habitum Theologicæ esse supernaturalem. Hanc tenent ipsos quos tacito nomine citat Turrianus *disp. 44. de fide dub. 2. paulo ante finem*, quibus fauent Molina *1. p. q. 1. art. 2. disp. 1. & Fonseca 6. Metaph. cap. 1. quæst. 6. sect. 8.* qui dicunt assensum conclusionis Theologicæ esse supernaturalem, & habitum illi correspondentem esse etiam supernaturalem, quem tamen dicunt non esse infusum, sed acquiritum: in quo insequentia eos arguit Suarez *disp. 3. sect. 11. num. 8.* Absolute autem habitum illum esse supernaturalem in substantia, docet etiam Heraeus *quæst. 19. quem & alios affert Coninch, dicta disp. 4. de actibus supernaturalibus dub. 6. n. 104.*

Secunda sententia absolute dicit, habitum Theologicæ esse acquiritum, & naturalem, ita Valg. *1. p. disp. 1. n. 9.* Turrianus *loco citato*, Coninch *supra num. 118.* Hurtado etiam *disp. 1. 2. sect. 1. Licet §. 17.* quæstionem hanc indecisam reliquit, sed tamen §. 4. approbasse videtur eos, qui habitum Theologicæ acquiritum esse dicebant. Vni- que idem tenet P. Granada *1. p. in præambulis Theologiae disp. 5. sect. 4. & Suarez dicta sect. 11. n. 8.* & alij multi.

Pro resolutione suppono ex *Tract. de gratia* habitum infusum in statu viæ dari à Deo ut per actus proportionatos operemur, & promeremur beatitudinem supernaturalem, ad quam sumus ordinati, & mereamur etiam de congruo iustificationem per gratiam iustificantem, & de condigno eiusdem gratiæ augmentum, quæ est semen gloriæ supernaturalis: quare non sunt alij habitus infusi concedendi præter eos, qui ad hunc finem deseruire possunt, quales sunt habitus virtutum Theologicarum, & moralium per quorum actus mereri possumus: in intellectu autem ponitur habitus infusus fidei, qui deseruit ad actus fidei; constat enim fidem esse habitum infusum ad credendum Deo, & actus fidei esse supernaturales, imò esse principium omnium actuum supernaturalium voluntatis; ponitur etiam in intellectu habitus prudentiæ infusus, cuius actus fundantur etiam in fide, & deseruiunt ad prædictos actus voluntatis supernaturales eliciendos: est enim connaturale, ut volitionem supernaturalem præcedat cognitio etiam eiusdem ordinis, & supernaturalis; cum appetitus elicitus oriatur ex cognitione sibi proportionata, sicut potentia appetitiua debetur principio cognoscitiuo eiusdem ordinis.

Hoc supposito dico, licet omnes assensus conclusionis propriè Theologicæ sint supernaturales, non tamen ad omnes requiri habitum infusum distinctum ab habitu fidei, sed ad aliquos. Prima pars huius assertionis constat ex supradictis §. *precedenti*, ubi diximus, eiusmodi assensum conclusionis Theologicæ esse propriè actum fidei, quatenus versatur circa obiectum præmissæ reuelatæ, & illud credit propter auctoritatem diuinam, atque ideo debere hoc saltem titulo concurrere habitum fidei ad illum assensum, & per consequens assensus ille supernaturalis erit saltem quatenus versatur circa obiectum fidei, quod debito modo credit. Non tamen erit supernaturalis, quando non procedit ab habitu fidei,

eo quod non seruat debitum motium; vel modum credendi, vt contingit in hæretico: vel quando ratione præmissa alterius falsa, vel ex alio capite conclusio est falsa, tunc enim non concurret habitus fidei ad illum assensum, sed fiet assensus naturalis: quod idem erit, quando in assensu illo fuerit alia imperfectio, cui repugnet supernaturalitas intrinseca, quoad substantiam.

Nunciam explico, & probo secundam & tertiam partem eiusdem assertionis. Pro quo aduerto conclusiones, quæ deduci possunt, ex principio reuelato, aliquas posse deferui ad bene operandum, & excitare affectum bonum, & meritum in voluntate; alias verò inutiles esse ad hunc finem, v. g. si ex propositione reuelata in Scriptura, quod Salomon habebat multos equos, & ex alia præmissa Philosophica, quod omnis equus est hinnibilis, inferatur, equos Salomonis fuisse hinnibiles; hæc certe conclusio, licet Theologica sit, nihil deferuit ad actum voluntatis meritorium, cum nihil proponat honestè amandum, nec aliquod obiectum, circa quod exciteretur affectus pius, & honestus voluntatis. Aliæ tamē sunt conclusiones Theologicae viles ad eum finem, v. g. si ex vniuersali reuelata, quod bonum est, subuenire indigenti, vel corrigere peccantem, videns hîc, & nunc proximum indigentem, vel peccantem inferas per discursum, bonum esse hîc, & nunc ei subuenire, vel eum corrigere; conclusionis illius assensus vtilis est ad voluntatem bonam proximo subueniendi, eumve corrigendi. Item si ex vniuersali reuelata, quod omnia mala pœnæ veniant ex prouidentia Dei, aliquis per discursum inferat, hoc malum venire ex Dei prouidentia, hîc assensus mouet ad illud patienter sustinendum, & sic de aliis. Quâ differentia supposita, dicimus, primum genus conclusionis non indigere alio habitu infuso concurrente præter fidem, secundum verò genus indigere, saltem si vltimo & proximè moueat ad pium affectum.

Ratio differentia sumitur ex proximè dictis, 349 quia nimirum præter actus fidei, ad eos solos actus cognoscendi, debemus dare principium supernaturale, qui conducunt ad salutem proponendo obiectum voluntatis piæ, & meritoria: illa autem conclusio, quatenus versatur circa hinnibilitatem, v. g. equorum Salomonis, nullum tale obiectum voluntati proponit, ergo ad illum assensum, quatenus præcisè affirmat talem hinnibilitatem, eamque inferit ex præmissis, non est ponendus habitus infusus, qui in eam specialiter influat. Dixi, quatenus præcisè versatur circa hinnibilitatem & eam inferit, quia quatenus ille assensus terminatur ad obiectum reuelatum, & ad motium fidei, petit formaliter principium supernaturale, cum sub ea ratione sit propriè actus fidei, & iam sub ea ratione habet suum principium supernaturale, nempe habitum fidei, qui ad illum immediatè concurret, vt diximus. Cæterum, quatenus versatur circa hinnibilitatem omnis equi, & circa hinnibilitatem equorum Salomonis: non indiget principio supernaturali, cum sub ea ratione versetur circa obiectum prophanum, & impertinens ad effectum voluntatis pium, & meritorium.

350 Aliter dicendum est, de conclusionibus Theologicis, quæ versantur circa obiectum pium, & proponunt aliquid immediatè conducens ad actum honestum: ij enim actus videntur exigere

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

habitu infusum etiam sub ea ratione; & hunc credo esse habitum prudentiæ infusæ, media quâ habitus fidei deferuit communiter ad actus meritorios virtutum moralium. Nam horum obiecta in particulari non proponuntur communiter per solam fidem, sed accedente prudentia, quæ dicitur hîc, & nunc esse dandam eleemosynam, v. g. audiendam Missam, vel hoc aliud obiectum amplectendum, quia eleemosyna, vel Missæ auditio, v. g. est laudabilis ex doctrina fidei, & hîc & nunc non occurrit circumstantia impediens illam honestatem, &c. Penitus voluntas hæc etiā proptè formaliter versatur circa tale obiectum in particulari, procedit ab habitu infuso misericordiæ, vel religionis, &c. & sub ea etiam ratione est meritoria; imò eius laudabilitas intrinseca non est, quia respiciat obiectum fidei, nam voluntas non dicit, volo dare eleemosynam, quia Deus dicit eleemosynam esse opus bonum; quia testimonium Dei, & fides non est obiectum illius voluntatis, sed extrinsecè proponit honestatem obiecti, quam solam honestatem attingit intrinsecè actus voluntatis. & dicit volo dare eleemosynam proptè honestatem eleemosynæ; quare laudabilitas huius voluntatis sumitur formaliter ex honestate obiecti eleemosynæ, non ex honestate fidei; oportet ergo, vt formaliter, quatenus versatur circa talem honestatem, sit supernaturalis, & sub ea ratione exigat principium supernaturale, cum supernaturalitas ad hoc potissimum detur, vt actus meritorius, & eius laudabilitas sit proportionata cum præmio supernaturali. Si ergo fides solum dicit, amplectendum obiectum honestum, & aliunde prudentia dicit, hoc opus in his circumstantiis habere honestatem, oportet vt conclusio, non solum quatenus ex fide dicit, honestum in communi esse amplectendum, sed etiam formaliter quatenus dicit, & dicitur honestatem huius operis in particulari, sit supernaturalis, vt proportionetur volitioni bonæ, quæ est etiam supernaturalis formaliter, & meritoria, quatenus mouetur ab honestate particulari huius operis; sicut enim ad volitionem supernaturalem prærequiritur naturaliter cognitio supernaturalis eiusdem ordinis; sic ad volitionem, quæ est formaliter supernaturalis, proptè attingit tale obiectum prærequiritur connaturaliter cognitio eiusdem ordinis, & supernaturalis proponens tale obiectum; nam eadem est ratio, & constat ex dictis, quia si potentia appetitiua supponit potentiam cognoscitiuam eiusdem ordinis, & hîc actus voluntatis oritur ab habitu infuso etiam proptè versatur circa talem honestatem, qui habitus est quasi potentia appetitiua supernaturalis, oportet vt supponat potentiam cognoscitiuam supernaturalem in ordine ad eandem honestatem particularem, qui est habitus infusus iudicans de tali honestate particulari. Alioquin fieret volitio supernaturalis formaliter, proptè versatur circa talem honestatem, quæ non procederet ex cognitione supernaturali formaliter de tali honestate, & non seruaretur debita proportio inter cognitionem, & volitionem. Quæ omnia confirmantur ex communi sensu Theologorum, potentium in intellectu habitum prudentiæ infusæ, & supernaturalem, cuius quidem actus iudicant de honestate practica obiecti in particulari, & fundantur, vel semper, vel communiter, in aliquo principio reuelato: & tamen non oriuntur à sola fide, sed præter fidem ponitur alius habitus

H tus

tus infusus ad conclusionem practicam fundatam in aliquo fidei principio: contra quem habitum prudentiæ infusæ fieri possunt argumenta omnia, quæ communiter sunt contra habitum Theologicæ supernaturalem. Aduerte tamen, me semper loquutum fuisse de actibus illis, & assensibus Theologicis, qui possunt vltimo & proximè mouere ad effectum pium. Sunt enim aliqui, qui nō proximè, sed remotè mouere possunt, eo quod post illos requiratur aliud iudicium practicum prudentiæ, in quibus non procedit argumentum factum, vt debeant habere aliud principium infusum præter habitum fidei, cum sufficiat iudicium vltimum supernaturale prout terminatur ad talem honestatem virtutis. Nos ergo hoc principium infusum solum exigimus ad actus; qui vltimo, & proximè mouere possunt ad effectum pium, & meritum.

351
Obiectio 1.

Primo ergo obiicit Suarez *dicta sect. 11. n. 8.* quia assensus ille Theologicus nō habet certitudinem supernaturalem, cum non excedat certitudinem præmissæ naturalis, nec habeat obiectum supernaturale, quia medium illud mixtum ex medio fidei, & scientiæ, humanum est, & naturale, & fundatur in naturali lumine, & in viribus naturalibus. Hæc tamen omnia æque procedunt contra actum prudentiæ infusæ, vt constat ex dictis: imò procedunt etiam contra iudicium prudens de euidencia credibilitatis, quod præcedit voluntatem credendi; quod tamen iudicium ex veriori sententia est supernaturale, & exigit habitum supernaturalem, & non procedit ex habitu fidei, nec habet pro motiuo formali reuelationem, aut veracitatem Dei, sed proponit honestatem, & obligationem credendi, quæ honestas, & obligatio naturæ lumine cognoscitur, & cognoscitur etiam in natura pura. Non ergo requiritur supernaturalitas ex parte obiecti, vt actus sit supernaturalis, vt suppono ex materia de gratia, sed circa idem obiectum potest eleuari intellectus à principio supernaturali, vt faciat actum supernaturalem. Nec requiritur etiam, quod ille actus sit certior, aut firmitior in modo assentiendi, quàm sint alij actus naturales, licet ex parte principij habeat magis necessariam certitudinem propter repugnantiam actus supernaturalis cum falsitate. Sic ergo iudicium euidentis de credibilitate non est æque firmum cum assensu fidei, & tamen est supernaturale, quod idem est de actibus prudentiæ infusæ circa alias materias morales: ita conclusio Theologica, licet non habeat certitudinem fidei circa obiectum conclusionis, & licet nō assentiamur firmius ei obiecto, quàm per præmissam naturalem assentiamur eius obiecto, poterit esse supernaturalis: vbi nota, assensum conclusionis, licet non possit esse clarior respectu conclusionis, quàm sint præmissæ, nec etiam possit esse firmitior ex parte intellectus; posse tamen ex parte sui principij supernaturalis habere nouum titulum maioris repugnantie cum falsitate, atque in hoc sensu habere maiorem certitudinem, quàm aliquam ex præmissis. Quod enim dicitur, conclusionem sequi debiliorem partem, intelligitur quoad charitatem, & quoad modum assentiendi firmiter, vel non firmiter, quia non potest nobis magis constare obiectum aliquod, quàm constet medium vnicum, propter quod constat; nec possumus magis adherere conclusioni quàm medio vnico propter quod adheremus. Potest tamen aliunde nobilior esse ille assensus propter

aliquod principium nobilius, quod habet, quàm habeant eius præmissæ.

Secundo obiicitur, quia assensus Theologicus generat habitum acquisitum, ergo non exigit infusum. Hoc etiam argumentum potest fieri contra actus prudentiæ infusæ, & contra actus omnium virtutum infusarum, quarum exercitio constat acquiri maiorem facilitatem: vnde constat experientia aliquem iustum habentem magis intensum habitum charitatis, & per consequens etiam habitum prudentiæ infusæ, esse minus prudentem in suis actionibus, quàm alium habentem minus intensos habitus infusos. Quia nimirum facilitas illa, quam vocamus habitum acquisitum non provenit formaliter ab habitu infuso, sed à speciebus melius ordinatis, quæ melior conditio specierum partim acquiritur exercitio plurimum actuum, partim doctrina, studio, perscrutatione obiectorum, & ideo licet adsit in quolibet iusto principium sufficiens infusum ad assensum Theologicum; non tamen appellatur Theologus ex defectu specierum, quæ necessariae sunt ad illos assensus, ex quarum augmento, & meliori ordinatione appellatur melior Theologus, quia facilius, & magis distinctè potest elicere actus circa plures conclusiones Theologicas.

Tertiò obiicitur, quia sequeretur, hunc habitum Theologiæ infundi à Deo de nouo homini peccatori, quando de nouo comparat doctrinam Theologicam. Ita Coninch. *dicto dñb 6. numero 118.* Respondetur facile negando sequentiam: si enim peccator ille retinuerat fidem, retinuit etiam habitum Theologiæ, saltem quæ parte Theologia includit, vt diximus, habitum fidei. Quoad illud verò alium habitum infusum, qui concurret etiam ad aliquam conclusionem practicam modo explicato, an maneat in peccatore simul cum fide, dicendum est sicut de prudentiæ infusæ, & pendet ex vnitatem, vel multiplicitate illius habitus, de quo statim dicemus. Nunc solum dicimus, si habitus ille maneat in peccatore, non tamen posse operari deficientibus speciebus, quas si denuo acquirat peccator studio Theologiæ, operari poterit cum habitu præexistente, absque eo quod infundatur à Deo de nouo. Si verò habitus ille non maneat in peccatore cum fide, non infunditur etiam à Deo, licet peccator fludeat Theologiæ, sed sicut proposito obiecto, Deus supplet auxilio actuali defectum habitus ad actus aliarum virtutum, si non manent earum habitus; ita supplebit auxilio actuali defectum habitus Theologici, quando requireretur ad assensum conclusionis practicæ, quæ debeat esse vndeque supernaturalis modo explicato.

Quartò obiicitur, quia tale auxilium non est necessarium vlla ratione ad salutem, & gratiam, non datur nisi in ordine ad nostram salutem, ergo non datur auxilium ad talem assensum Theologicum. Ita arguit idem Coninch. *n. 113.* Respondetur, iam nos ostendisse, quomodo ad aliquos assensus Theologicos, quibus proponitur vltimò obiectum voluntatis honestæ, & piæ, requiratur habitus infusus, vel auxilium pro habitu supplens, quia hoc necessarium est ad salutem, vt actus supernaturales voluntatis conaturali modo exerceantur supponentes cognitionem eiusdem ordinis respectu eiusdem obiecti honesti.

Quintò obiici potest, quia hic habitus infusus distinctus à fide etiam virtus Theologica, cum elicit

eliciat assensus conclusionis Theologicæ, qui ultimo resoluuntur in veracitatem incretam Dei tanquam in obiectum formale saltem partiale; unde ultra tres virtutes Theologicas erit etiam hæc quarta, quæ à Theologis non agnoscitur. Respondetur idem argumentum fieri posse contra habitum prudentiæ infusæ, cuius actus partialiter resoluuntur frequenter in doctrinam fidei, quam ad casus particulares applicat; & tamen prudentia infusa non numeratur inter virtutes Theologicas, sed est vna ex quatuor moralibus. Negandum ergo est, hunc alium habitum, vt condistinctum à fide esse virtutem Theologicam; illi enim soli habitus sunt virtutes Theologicæ, quæ per se ordinantur ad Deum tanquam ad obiectum formale: quamvis autem conclusio Theologica respiciat etiam veracitatem diuinam tanquam obiectum formale vltimum partiale, & ex ea parte sit actus virtutis Theologicæ: id tamen competit ei actui, prout procedit etiam ab habitu fidei, & prout est etiam actus fidei, vt diximus quatenus attingit etiam obiectum reuelatum, & illud credit propter auctoritatem diuinam. Quatenus verò procedit ab illo alio habitu distincto à fide, non habet attingere veracitatem Dei; sed obiectum alterius præmissæ naturalis, vel illationem conclusionis ex præmissis, quæ quidem non sunt formaliter loquendo obiecta virtutis Theologicæ. Faremur ergo Theologiam complete sumptam includere virtutem Theologicam quatenus includit etiam fidem iuxta supradicta: non tamen addit aliam virtutem Theologicam supra fidem: quia habitus ille infusus, quem addit, non ordinatur, nec existit, vt actus attingat veracitatem Dei, sed vt attingat alia obiecta diuersa, quæ non spectant ad fidem.

316
Sexto obici possit, quia si habitus ille infusus potest elicere assensum Theologicæ conclusionis propter præmissas, qui attingat etiam præmissas obiectivas, ergo poterit seorsim elicere assensum circa singulas præmissas, qui etiam sit assensus supernaturalis. Consequens autem ex se apparet absurdum; quia alioquin possemus circa singulas propositiones saltem pertinentes ad praxim elicere assensus supernaturales, v.g. ad iudicandum Petrum esse pauperem, esse peccatorem, &c. quia ex illis propositionibus adiuncta alia præmissa de fide, possumus inferre, honestum esse illi subuenire, illum corrigere, &c. Sequela autem probari potest exemplo habitus fidei, qui quoniam potest credere obiectum reuelatum propter veracitatem, & reuelationem Dei, potest etiam seorsim elicere assensum circa veracitatem, vel circa reuelationem Dei.

317
Respondendi tamen potest negando sequelam, & assignando differentiam huius habitus infusi ab habitu fidei, vt ab vno ad alterum argui non possit; & in primis quoad præmissam reuelatam non est difficultas: quia hic habitus non supplet defectum fidei, quoad assensum illius præmissæ; imò in ipsa etiam conclusione assensus prout versatur circa præmissam reuelatam, prouenit formaliter ab habitu fidei, & non ab illo alio habitu. Difficultas tota esse posset de assensu alterius præmissæ naturalis, & hunc etiam dicimus non posse fieri ab illo habitu extra ipsam conclusionem, & in hoc differt ab habitu fidei. Ratio autem differentia potest ex dictis esse duplex. Prima quod fides non est habitus alteri subordinatus, sed operatiuus per se sine vilo alio; quare simul po-

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.

test cum obiecto materiali, vel etiam seorsim ab illo tendere in suum obiectum formale, sicut charitas potest amare creaturas propter Deum, & amare etiam Deum solum sine creaturis. At verò hic alter habitus est subordinatus, & subordinatus fidei, & datur solum ad supplendum id, quod deest habitui fidei in ordine ad assensum conclusionis Theologicæ; quare nec potest assentiri vlli conclusioni nisi quando infertur ex præmissa de fide, nec potest assentiri vlli principio naturali, nisi quatenus ex illo infertur conclusio Theologica; quia ex natura sua est habitus solum subordinatus & completius fidei ad conclusiones Theologicas. Secunda etiam ex hoc ipso ratio differentia esse potest, quia supernaturalitas huius habitus ei competit ratione fidei, vt possit fides practice deferuire ad actus meritorios per actus intellectus supernaturales, qui versentur circa conclusiones practicas deductas ex fide. Unde diximus, duas conditiones requiri ad supernaturalitatem eorū actuum; alteram quod versentur circa doctrinam fidei saltem partialiter; alteram quod proponant practice voluntati obiectum ad actum primum, & meritorium. Vtraque autem hæc conditio deest in illo assensu præmissæ naturalis seorsim elicitæ: nam in primis assensus ille secundum se nullo modo tenderet in doctrinam fidei, sed in propositionem prophanam aliunde habitam, unde iam darentur actus supernaturales, quorum obiectum nullo modo concerneret fidem. Deinde neque ille assensus proponeret obiectum honestum practice amabile à voluntate: quia licet ex illa præmissa, adiuncta alia de fide posset inferri honestas alicuius obiecti, in quod posset ferri voluntas honesta: illa tamen præmissa secundum se non concluderet honestatē, vel certe proximè non concluderet motiuium amabile per actum meritorium supernaturalem, quia suppono omnes actus voluntatis meritorios debere ex lege Dei procedere à fide. Frustra ergo daretur habitus infusus ad elicendum seorsim assensum supernaturalem circa illam præmissam, qui assensus inutilis esset ad meritum. Sufficit ergo, quod possit elicere assensum supernaturalem circa conclusionem, & ibi etiam circa præmissam naturalem, circa quod etiam versatur assensus conclusionis, vt diximus: nam ille assensus vltimus est, qui practice proponit honestatem obiecti in particulari, vt possit voluntas illud pie, & meritorie amplecti.

Peres, an habitus ille infusus concurrat etiam, quando infertur conclusio ex vna præmissa de fide & altera naturali probabili. De hoc dicemus infra agentes, an fidei habitus possit per accidens concurrere ad assensum falsum, vbi videbimus etiam an possit concurrere ad assensum probabilem. Si enim fides non concurrat ad illam conclusionem, neque etiam ille alter habitus infusus concurrat, qui vt diximus, non operatur, nisi concurrente etiam fide.

Nunc iam restat secundum dubium propositum in titulo huius §. de vnitatem scilicet, vel multiplicitate huius habitus infusi, an vnicus extendatur ad omnes assensus conclusionis Theologicæ, an verò sint plures habitus pro varietate materialium; Cum autem dixerimus, non concurrere, nisi ad conclusiones Theologicas, quæ versantur circa obiectum honeste & meritorie amabile, vel odibile, solum potest esse difficultas an ad obiecta omnium virtutum infusarum moralium

H 2 sufficiat

358

Habitus infusus an concurrat etiam quando infertur conclusio ex vna præmissa de fide, & altera naturali probabili.

An ad ob-
iecta omnium
virtutum in-
fusarum mo-
ralium suffi-
ciat vnus
habitus infu-
sus intellec-
tualis.

339

sufficiat vnus habitus infusus intellectualis, qui cum fide proponat earum obiectum, an verò ponendi sint multi.

Er quidem ex hæcenus dictis videtur consequenter dicendum, hunc habitum non esse vnicum, & simplicem, sed aggregatum ex multis & diuersis; quia cum actus hi practici versentur circa honestates omnium virtutum moralium, vt tales honestates sunt, & de illis practice iudicent, consequens est, vt differant essentialiter iuxta diuersitatem honestatis, circa quam versantur. Quod probari potest primò exemplo prudentiæ acquirite, quæ propter eandem rationem, & quia eius actus versantur circa varia, & diuersa obiecta, in veriori sententia ponitur multiplex habitus prudentiæ, non vnus simplex, vt docent Scotus in 3. dist. 36. quest. vnica, §. Quintum ergo, Gabriel quest. vnica art. 1. notabili 5. Ochanus in 3. q. 1. 2. & quodlib. 4. q. 1. art. 1. Almainus 3. moral. cap. 7. & sequitur Lessius lib. 1. de virtutib. moralib. c. 2. dub. 1. num. 6. & dub. 2. ergo idem cum proportionem dicendum est de prudentia infusa. Secundò hoc ipsam probari potest, quia virtutes morales infusæ, quæ pertinent ad voluntatem, non sunt vnus habitus simplex, sed plures, quia versantur circa diuersas honestates: ergo sicut habitus iustitiæ infusæ, v. g. distinguitur ab habitu temperantiæ infusæ propter diuersam honestatem obiectiuam, quam respicit, idem dicendum est de prudentia, quæ versatur circa honestatem iustitiæ, distinguui à prudentia, quæ versatur circa honestatem temperantiæ propter diuersitatem honestatis, circa quam versantur. Propter quæ fortasse prudentiam infusam complecti plures habitus, fatetur Granado in 1. 2. controuers. 5. tract. 1. disp. 1. num. 22.

360

Prudentia
acquirita co-
plectitur plu-
res habitus.

Quid dicen-
dum de pru-
dentia infu-
sa.

Ego de prudentia acquirita facile concedo complecti plures habitus iuxta multipliciter virtutum, quas dirigit: de prudentia tamen infusa aliter dicendum puto: Fateor quidem, habitum prudentiæ infusæ, à quo oritur iudicium euidens credibilitatis dictans honestatem, & obligationem credendi obiecta fidei proposita propter diuinam auctoritatem, distinguui ab habitu prudentiæ infusæ dictante honestatem aliarum virtutum: quia ille prior habitus habet obiectum formale omninò diuersum, cum non fundetur in fide, neque in eius obiecto formali, sed actus ille præcedat omnem assensum fidei, cuius obiecti honestas cognoscitur in se ipsa independenter à testimonio Dei, cui per illum actum nullo modo credimus, sed iudicatur de honestate credendi, & acceptandi diuinum testimonium: at verò prudentia infusa dirigens alias virtutes, supponit fidem, & non elicit vllum actum, qui non innitatur partialiter & principaliter in testimonio, & veracitate diuina, & iudicat de honestate obiecti practice amplectendi propter auctoritatem Dei testificantis, vt fatetur cum aliis Lessius dicto lib. 1. cap. 1. dub. 2. num. 15. & 16. & cap. 2. dub. 1. num. 2. quare omnes eius actus habent idem obiectum formale, principale saltem partiale, nempe diuinam veracitatem, & reuelationem, omnes enim eius actus dictant, hoc obiectum hic, & nunc esse amplectendum, vel fugiendum, quia honestum, vel turpe est, quæ honestas, vel turpitudine constat partim ex testimonio diuino, partim ex circumstantiis præsentibus.

361

Quo supposito, probatur conclusio nostra,

nempe habitum infusum vnicum, & simplicem esse, qui idem eliciat actus circa honestates aliarum virtutum, præter honestatem ipsius fidei, de qua diximus: quia nimirum habitus infusus non sunt multiplicandi, sicut habitus acquiriti: non enim generantur ab actibus, sed dantur ad modum potentiæ, & habent sphaeram multò maiorem, quam habitus acquiriti. Quam sphaeram, eiusque latitudinem, & limitationem non possumus aliundè cognoscere, nisi ex comparatione ad eas tres virtutes Theologicas, fidem, spem, & charitatem, quas scimus esse distinctas, & aliundè scimus ex communi consensu Theologorum, fidem esse vnicum habitum, à quo omnes fidei actus eliciuntur. Ex quo exemplo habitus fidei arguere possumus ad vnitatem huius alterius habitus infusi, de quo nunc loquimur. Nam actus fidei comparati ad inuicem differunt etiam specie inter se ratione obiecti formalis saltem partialis, quamvis enim veracitas Dei, quæ ab omnibus fidei actibus circa mysteria credita formaliter attingitur, sit eadem, & ex hac parte omnes illi assensus conueniant in eodem obiecto formali reuelatio tamen Dei, quæ formaliter etiam attingitur ab omnibus iis assensibus tanquam obiectum etiam formale partiale, non est vna, & eadem, nec numero, nec specie. Differt enim specie reuelatio Dei circa Trinitatem, & reuelatio circa incarnationem ratione obiecti reuelati, quod licet respectu fidei sit obiectum materiale, respectu tamen ipsius reuelationis non videtur obiectum materiale, sed formale, cum reuelatio ipsa non tendat in illud propter aliud, sed sistat in illo. Reuelatio enim scripta differt à reuelatione vocali essentialiter in sua entitate physica, vt constat: & fides tendit ad singulas reuelationes propterea tales sunt, & non tendit in reuelationem talem propter aliud, nec propter veracitatem Dei, neque enim credit Deum reuelare, quia verax est, vt supra vidimus, sed credit reuelationem propter ipsam, & sistit in illa. Et tamen non obstante hac diuersitate reuelationum, vnus fidei habitus extenditur ad omnes illas, quia omnes assensus mysterij reuelati conueniunt in alio obiecto formali magis principali, nempe in veracitate Dei. Imo licet assensus circa reuelationem seorsim, & assensus circa veracitatem Dei seorsim non conueniant in villo obiecto formali etiam partiali, cum obiectum vnus sit sola veracitas Dei, & obiectum alterius sit sola reuelatio Dei, adhuc verque assensus elici potest ab eodem habitu fidei, vt supra diximus, quia verque sit in ordine ad eundem finem credendi Deo mysterium, reuelatum propter veracitatem & reuelationem Dei, quod sufficit, vt verique assensus in eodem habitu infuso possit coniungi.

Ex hoc ergo exemplo habitus fidei desumitur argumentum ad dicendum, hunc etiam habitum infusum ad conclusiones practicas de honestate obiecti ex doctrina fidei deductas esse vnicum, & simplicem: quia licet conclusiones illæ deducantur ex præmissa naturali diuersa circa circumstantias particulares, propter quas partialiter creditur honestas obiecti huius in particulari; omnes tamen conueniunt in eodem obiecto formali principali partiali vltimo, nempe in diuina auctoritate; ergo sicut idem habitus fidei extenditur ad assensus omnium mysteriorum, licet reuelationes sint diuersæ, quia nimirum omnes conueniunt

ueniunt in alio obiecto principali partiali, nempe in veritate Dei; sic etiam hic aliter habitus infusus poterit extendi ad omnes eiusmodi conclusiones practicas deductas ex fide, quæ licet differant in alio obiecto formali, partiali naturali; conueniunt tamen omnes in diuina auctoritate; quæ est etiam obiectum formale parziale vltimum, & magis principale. Item sicut habitus fidei elicit actus circa veritatem seorsim, & reuelationem seorsim, quia vniuntur illa obiecta formalia diuersa in ordine ad eundem finem credendi, mysterium reuelatum propter vtumque: ita a fortiori poterit hic alius habitus infusus elicere actus diuersos circa honestates diuersas promouentes ex circumstantiis diuersis, quæ tamen omnes partialiter cognoscantur propter eandem Dei auctoritatem: omnes enim illi assensus ordinantur ad eundem finem credendi, & proponendi honestatem ex doctrina fidei. Nec obstat, quod hic habitus infusus non detur, vt diximus, vt concurrat ad eas conclusiones formaliter, quatenus attingunt diuinam auctoritatem, sub qua ratione procedunt formaliter ab habitu fidei, vnde non videtur hic habitus ordinari ad eas conclusiones quatenus conueniunt in eodem obiecto formali, sed potius quatenus differunt ex parte alterius obiecti formalis naturalis diuersi. Respondetur enim, licet in ratione effectus, vt ita dicam, non intendat hic habitus conuenientiam illam in eodem obiecto formali, nec ordinetur ad illam formaliter producendam: intendere tamen illam in ratione finis datur enim hic habitus infusus, vt diximus, ad supplendum defectum fidei in ordine ad eas conclusiones practicas deductas, & vt possint illæ omnes ex doctrina fidei adiunctis aliis principiis elici cum proportionem ad actus voluntatis supernaturales, & meritorios, qui oriuntur ex fidei doctrina: quæ cum hic habitus ex natura sua subordinetur fidei, & eam adiunget ad suam doctrinam vltius protrahendâ per varias conclusiones practicas, consequens est, vt ordinetur ad eum finem, vt fiant conclusiones variæ ex doctrina fidei fundatæ in eadem auctoritate Dei. Cùm ergo omnes illæ honestates diuersæ attingantur in ordine ad hunc eundem finem promouendi vltius fidei doctrinam, hæc vnitas finis sufficit, vt illæ variæ conclusiones possint procedere ab eodem habitu infuso, sicut ab eodem habitu fidei sunt assensus circa veritatem, & circa reuelationem Dei seorsim, quia ordinantur ad eundem finem credendi Deo.

Vnde iam ad fundamenta contrariæ sententiæ facile responderi potest. Ad primum negamus consequentiam à prudētia acquisita ad infusam, propter maiorem spheram habituum infusorum quàm acquisitorum. Ad secundum ab exemplo habituum infusorum virtutum voluntatis, negamus etiam consequentiam, est enim differentia quoad hoc inter voluntatem, & intellectum. Nam virtutes infusæ voluntatis singulæ attingunt honestatem solam sui obiecti formalis, nec conueniunt in eodem obiecto formali partiali. Nam licet intellectus proponat honestatem virtutis cognitam ex diuino testimonio, & attingat ipsum diuinum testimonium, vt obiectum formale parziale: voluntas tamen non attingit per suum actum diuinum testimonium, sed solam honestatem virtutis propositam, non enim querit motum veritatis, sed bonitatis. Actus autem virtutis non fit bonus à diuino testimonio, sed à

Card. de Lugo de virtute fidei diuina.

propria honestate, quæ intellectui constat ex testimonio Dei. Voluntas verò solum attingit intrinsecè bonitatem, quæ ad ipsam spectat, non probationem illius, de qua ipsa non curat, sed intellectus. Cùm ergo virtutes voluntatis sint adequatè diuersæ penes suum obiectum formale, non mirum, quod exigantur habitus diuersi infusi pro singulis, qui tamen non exiguntur in intellectu, in quo actus maiorem habent vnitatem & conuenientiam in obiecto formali, scilicet partiali, diuinæ auctoritatis. Quod omnes fateri debent, cùm eadem fides in intellectu sufficiat ad proponendum obiectum spei, & charitatis, quæ tamē in voluntate exigunt habitus diuersos, quia habent obiecta diuersa, prout attinguntur à voluntate, quæ tamen idem habitus fidei in intellectu attingit sub eodem motu formali diuinæ auctoritatis.

Hinc obiter inferre possumus id, quod supra petebatur: an hic habitus infusus ad Conclusiones Theologicas practicas maneat in hæretico, vel in peccatore. Dicimus enim in primis non manere in hæretico; quia cum hic habitus subordinetur fidei, ne possit operari, nisi concurrente fide cum illo, vt sepe diximus, ablata fide, inutilis esset, & otiosus, quare aufertur, sicut & de habitu etiam pietatis affectionis, & de habitu infuso ad iudiciū credibilitatis dicemus inferius suo loco.

In peccatore autem catholico manet habitus pietatis affectionis, & habitus prudentiæ infusæ ad iudiciū euidentis credibilitatis, sicut manet habitus fidei, ad cuius actus illi etiam habitus necessarij sunt. De illo autem alio habitu infuso, qui proponit cum fide honestatem particularem aliarum virtutum moralium, dubitari potest, quia videtur ex vna parte debere manere in peccatore Catholico, in quo manet fides, cui hic habitus subordinatur, & subalternatur deducens conclusiones ex fide, & sine quo fides sola non potest deducere suas conclusiones per assensus vndeque supernaturales, vt diximus. Ex alio autem capite videtur non debere manere; quia iuxta communem sententiam non manent virtutes morales infusæ, quæ pertinent ad voluntatem, quarum obiecta deberent proponi per hunc habitum: nõ est ergo, cur maneat habitus ille in intellectu sine habitibus sibi correspondentibus in voluntate. Nec obstat, quod maneat fides, cui hic habitus subordinatur: quia illæ etiam aliæ virtutes morales infusæ voluntatis subordinantur suo modo fidei, quæ non solum charitati, sed illis etiam virtutibus sua obiecta proponit; & tamen manente fide ob peculiarem rationem (de qua infra agendo de fide informi) non manent charitas, neque etiam aliæ virtutes morales iuxta communem sententiam, quia in illis non procedit ratio, quæ facit, quod perseueret fides. Ego itaque credo, hoc totum pendere ex illa alia questione, an habitus infusi virtutum moralium maneant in peccatore; an verò destruantur omnes simul cum charitate. Si enim illæ aliæ virtutes maneant, idē dicendum erit de habitu hoc infuso, qui simul cum fide proponit eis honestatem suorum obiectorum. Si verò illæ aliæ virtutes infusæ in voluntate non maneant, verius videtur, quod nec hic habitus maneat in intellectu propter rationes secundo loco adductas, quæ maiorem vim habere videntur. An verò illæ aliæ virtutes morales maneant, pertinet ad 1. 2. in tract. de virtutibus. Nunc solum aduerto, in hæretico, licet den-

H 3 tur

364

An habitus infusus ad conclusiones Theologicas practicas, maneat in hæretico?

An in Catholico peccatore?

365

363

Respondetur ad argumenta contrariæ sententiæ.

tur conclusiones aliquæ similes Theologicis non esse propriè Theologicas, nec procedere ab hoc habitu infuso, sed ab acquisito, quia non procedunt ex præmissis reuelatis per veram fidem infusam creditis, sed creditis per fidem naturalem imperfectam, & acquisitam. In peccatore autem Catholico, si quas habet conclusiones supernaturales ex vera fide deductas, & deferuientes ad actus supernaturales aliarum virtutum illæ procedunt ex auxilio actuali supplente vicem huius habitus infusi. Si enim virtutes morales infusæ in illo non manent, & tamen datur auxilium actuale supplens earum defectum ad eiusmodi actus supernaturales misericordiæ, temperantiæ, & alios; sic etiam dabitur auxilium in intellectu supplens vicem habitus prudentiæ infusæ, cum eadem sit ratio quod ad hoc supplendi defectum habitus infusi intellectualis, & defectum habituum infusorum voluntatis. Aduerto tamen, nos in his, quæ diximus, & dicturi sumus §. sequenti, agere solum de prudentia infusa in ordine ad iudicium practicum, quod habet per modum conclusionis. An verò habeat aliquando aliud iudicium immediatum, & an sit ad eodem habitu, dicemus *infra disp. 1. §. 1. et 2.*

Aduerten-
dum.

§. VIII.

Infertur ex dictis distinctio prudentiæ infusæ à fide; ubi etiam quomodo distinguatur prophetia à fide.

366
Prudentia infusa distinguitur à fide tanquam includens ab inclusio.

Prudentia infusa ut distinguitur à Theologia.

EX prædictis facile iam explicabitur distinctio prudentiæ infusæ à Theologia, & à fide. Nam à fide distinguitur tanquam includens ab inclusio; cum actus prudentiæ infusæ procedat ex reuelatis, quibus in ipsomet assensu prudentiæ infusæ assentitur fides, & idem principium adequatum illius assensus constat ex habitu fidei, & alio habitu infuso dato ad supplendum defectum fidei in ordine ad obiectum adequatum illius actus, ut supra explicatum est.

Si verò prudentia infusa comparatur cum Theologia, habent se tanquam excedens, & excessum. Multos enim actus habet Theologia, quæ non pertinent ad prudentiam infusam: multos etiam habet prudentia infusa, qui non pertinent ad Theologiam propriè dictam: denique aliqui sunt actus, qui pertinent ad utramque, & quoad illos non distinguitur prudentia infusa à Theologia. Prima pars probatur ex dictis: quia veritates speculatiuæ deductæ ex fide, quæ non spectant ad piæ, & rectam operationem, non pertinent ad prudentiam infusam, quæ solum operatur, quando assensu supernaturali deducto ex fide proponitur voluntati practice obiectum honestè amplectendum, vel fugiendum, & tamen illi assensus pertinent ad Theologiam, cum deducantur ex principiis reuelatis: ergo plures actus pertinent ad Theologiam, qui non pertinent ad prudentiam infusam.

367

Secunda etiam pars, quod plures actus pertinent ad prudentiam infusam, qui non pertinent ad Theologiam propriè dictam, probari potest: quia nomine Theologiæ intelligimus disciplinam illam, & scientiam, quæ tradit, & probat conclusiones ex obiectis reuelatis, quæ licet non sit scientia in omni rigore, eo quod non habeat euentiam de suis obiectis, cum probet illa ex

vna saltem præmissa reuelata, & obscura: imitatur tamen alias scientias, quoad modum probandi conclusiones, & quoad ceteras conditiones: quare sicut alia scientia non sunt de indiuiduis, sed de rationibus vniuersalibus, nam philosophia non tractat, an Petrus sit risibilis, sed an homo sit risibilis: sic Theologia non descendit ad casus particulares in indiuiduo circa materias morales, sed tradit regulas vniuersales deductas ex principiis fidei. Prudentiæ verò munus est considerare in indiuiduo, an hic, & nunc, in his circumstantiis obiectum sit honestum iuxta regulas vniuersales deductas ex doctrina fidei, & hi sunt, ut plurimum actus prudentiæ infusæ, qui tamen non pertinent ad Theologiam propriè dictam, ut indicat etiam Lessius *dicto lib. 1. de prudentia cap. 1. dub. 2. num. 16.* dixi ad Theologiam propriè dictam, nempe propter hoc nomen applicatum est cuidam peculiari disciplinæ, quæ in scholis à Theologis scholasticis vel moralibus tradi solet. Si verò Theologiæ nomen in latiori significatione usurpetur, potest comprehendere quasilibet conclusiones, quæ ex duplici, vel altera præmissa reuelata inferri possunt, & aliquando nomen illud ita à Theologis usurpatur, & in ea significatione omnes illæ conclusiones practice etiam circa casus indiuiduales pertinebunt ad Theologiam.

Denique tertia pars assertionis nostræ, nempe quod aliqui sint assensus pertinentes ad Theologiam, & ad prudentiam infusam, & quod illos non distinguatur prudentia infusa à Theologia, probari potest: quia licet communiter actus voluntatis honesti, & meritorij versentur circa opera singularia, & in indiuiduo: non tamen repugnat aliquos eiusmodi actus meritorios fieri circa rationes vniuersales, & earum honestatem, qualis à Theologia ex principiis reuelatis proponitur. Quando enim Theologia proponit honestatem, atque excellentiam operum misericordiæ erga proximos ex fidei doctrina probatam, hic assensus ad Theologiam propriè spectat, cum ex principiis reuelatis probari possit, & voluntas ex illo assensu vniuersali moueri potest, ut efficiatur erga misericordiam, vel elemosinam à Theologo, vel concionatore adeo commendatam, & ex doctrina fidei probatam, & concipiat desiderium applicandi se serio ad eiusmodi opera, quando occurrat occasio; qui actus pius est, & meritorius, & sic de aliis similibus; & tamen elicietur ab illo habitu infuso, qui datur ad concurrendum cum fide in ordine ad conclusiones Theologicas, quæ proponunt proximè obiectum honestum sufficienter ad excitandum affectum piæ & meritorium. Quod si quis nolit, eum actum esse dicendum prudentiæ, quia non versatur circa circumstantias particulares, erit quæstio de nomine: in re tamen procedet ab illo habitu infuso, cuius munus vniuersale est concurrere cum fide, & adiuuare illam in ordine ad conclusiones practicas deferuientes proximè ad actus voluntatis meritorios, atque adeo habitus ille, quoad eos actus non distinguitur à Theologia, quatenus ad Theologiam etiam pertinet illa conclusio: nam Theologia, ut diximus, non est simplex habitus, sed completitur & habitus acquisitos, qui soli cum fide concurrunt ad plures conclusiones, & habitum etiam illum infusum, qui cum eadem fide concurrat ad alias. Sed reuera prudentia iuxta definitionem Augustini *lib. 1.*